

Nr 705

Av herr Hedlund m. fl., om åtgärder mot inflation.

(Lika lydande med motion nr 576 i Första kammaren)

De förändringar penningvärdet är underkastat till följd av en språngvis och icke koordinerad utveckling av priser och löner medför stora anpassningsproblem. Detta samhällsekonomiens dilemma har under årens lopp varit ett vanligt diskussionsämne, och många recept har angetts för en lösning av problemet. Gång efter annan har frågan om pris- och/eller lönestopp aktualiserats.

I ett samhälle med en expansiv ekonomi torde frågeställningen beträffande pris- och lönestopp vara orealistisk. Inom ramen för dylika extraordinära åtgärder kan sannolikt aldrig den flexibilitet uppnås, som är en förutsättning för ekonomiskt framåtskridande och den anpassning till ständigt förändrade marknadsförhållanden, som är ett karakteristiskt drag i modern samhällsekonomi. Den fråga som osökt anmäler sig i sammanhanget är om en fortgående inflationsutveckling är det pris som alltid måste betalas i ett samhälle med ett expansivt näringsliv. Även om det kan förefalla så, är det emellertid osannolikt att inte dessa speciella problem skulle kunna bemästras så att de mest svårartade verkningarna utebleve.

Nyckelrollen i sammanhanget spelas av avtalsrörelserna. De löneglidningar som blivit ett karakteristiskt inslag i efterkrigstidens ekonomi komplicerar bilden. Inkomststegringar utöver det utrymme, som produktionsökningen medger, får i sin tur till effekt prishöjningar genom vilka företagen kompenserar sig för de ökade kostnaderna. På detta sätt kan samhällsekonomin råka in i en ond cirkel, som kan vara mycket svår att bemästra. Effekten av den inflationistiska utvecklingen, som blir en följd av ett dylikt förlopp, är kanske mest beklaglig för exportindustrien. Denna kapplöpning löner—priser är emellertid på lång sikt otillfredsställande för alla grupper. Det finns alltid moment av osäkerhet — en strävan att kompensera sig för väntade löne- eller prisstegringar — som i sig självt är ett incitament för denna utveckling.

Under årens lopp har diskussionen kretsat kring skilda tänkbara lösningar för att bemästra inflationens negativa verkningar. Relationerna löner—priser har därvid tillmätts en avgörande betydelse, och utan tvekan är detta ett av de områden där överhettningen i samhällsekonomin lättast tar fart.

Samhället bör dock inte ingripa i de arbetsuppgifter som är arbetsmarknadsparternas.

En av de främsta svagheterna i det nuvarande avtalssystemet är emellertid dess vittomfattande karaktär. Även om de stora linjerna dras upp av LO och SAF skall varje yrke och bransch dock säga sitt, och den samlade bilden blir inte ofta så enhetlig man skulle vänta. På motsvarande sätt förhåller det sig med prisutvecklingen. En effektiv konkurrens är givetvis en garanti mot att inte lönehöjningar orsakar större prishöjningar än absolut nödvändigt, men frågan är om det intima samspelet rationalisering—konkurrens alltid är så funktionellt som man skulle önska.

Det vill synas som om detta för samhällsekonomin och näringslivets utveckling så centrala problem skulle förtjäna en närmare analys och studie syftande till att stoppa pris- och löneskruvarna och ge arbetsmarknadens parter säkrare underlag för bedömningen av den samhällsekonomiska situationen. Det kan diskuteras om en dylik pris- och lönebarometer skulle arbetas fram inom konjunkturinstitutets ram eller i ett särskilt organ. Hela denna fråga bör bli föremål för en närmare utredning i syfte att skapa förutsättningar för ett smidigare samspel priser—löner.

Med stöd av det ovan anförda hemställs,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig utredning av de med pris- och inkomstbildningen sammanhängande problemen i syfte att hindra inflation i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1964

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

Nils G. Hansson

i Sundborn

i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Per Svensson

i Stenkyrka

Gustaf Svensson

Harald Larsson

Gunnar Larsson

i Vä

i Hedenäset

i Luttra